אמר ר' יוחנן מפי שמועה אמרה מפי חגי זכריה ומלאכי: ר' דוסא בן הרכינס אומר וכו': וכמה כל שהן אמר רב מנה ופרם ובלבד שיהו מחומשות ושמואל אמר ששים ונותן סלע אחת לכהן רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שש לכהן חמשה ואחד לו עולא אמר ר' אלעזר כל שהן שנינו תנן וכמה נותן לו משקל חמש סלעים ביהודה שהן עשר סלעים בגליל בשלמא לרב ורבי יוחנן ניחא אלא לשמואל ור' אלעזר קשיא וליטעמיך ולרב מי ניחא והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו ראשית הגז בששים הא איתמר עלה דההיא רב ושמואל דאמרי תרוייהו בישראל שיש לו גיזין הרבה עסקינן ומבקש ליתנן לכהן ואמרי' ליה כל חד וחד לא תבצר ליה מחמשת סלעים גופא רב ושמואל דאמרי תרוייהו ראשית הגז בששים תרומה בששים פאה בששים תרומה בששים והא אנן תנן תרומה עין יפה אחד מארבעים דאורייתא בששים דרבנן בארבעים דאורייתא בששים והאמר שמואל חטה אחת פוטרת את הכרי דאורייתא כדשמואל דרבנן בדאורייתא אחת מארבעים דרבנן בדרבנן בששים פאה בששים והתנן אלו דברים שאין להן שיעור הפאה והבכורים והראיון

הכי

דאורייתא אין לה שיעור דרבנן בששים מאי קמ"ל תנינא אין פוחתין לפאה מששים אע"פ שאמרו הפאה אין לה שיעור התם בארץ הכא בחו"ל כי סליק איסי בר היני אשכחיה (א) לר' יוחנן דקא מתני ליה לבריה רחלים אמר ליה אתנייה רחלות א"ל כדכתיב רחלים מאתים אמר ליה לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמן אמר ליה מאן ריש סדרא בבבל אמר ליה אבא אריכא אמר ליה אבא אריכא קרית ליה דכירנא כד הוה יתיבנא אחר י"ז שורן אחוריה דרב קמיה דרבי ונפקי זיקוקין דנור מפומיה דרב לפומיה דרבי ומפומיה דרבי לפומיה דרב ולית אנא ידע מה הן אמרין ואת אבא אריכא קרית ליה אמר ליה איהו ראשית הגז בכמה אמר ליה (ב) ר' יוחנן בששים והאנן בכל שהן תנן אמר ליה אם כן מה בין לי ולך כי אתא רב דימי אמר ראשית הגז רב אמר בששים ור' יוחנן משום ר' ינאי אמר בשש אמר ליה אביי לרב דימי אנחת לן חדא ואקשת לן חדא בשלמא דר' יוחנן אדר' יוחנן לא קשיא הא דידיה הא דרביה אלא דרב אדרב קשיא דהא אמר רב מנה ופרם דרב אדרב נמי לא קשיא מאי מנה דקאמר בן ארבעים סלעים דהוה ליה בששים

א"ר יוחנן מפי השמועה אמרה. ר' יוסי הלכך הלכתא כוותיה: **מנה ופרם.** המחמשה כולן: **שיהו מחומשות.** לכל אחת מהן שבעה סלעים ומאי דהוו לה כולהו מנה ופרם שהמנה מאה זוז עשרים וחמשה סלעים הרי ל"ז סלעים ומאי: **ששים.** סלעים: **ונותן סלע מהם לכהן.** ולקמיה פריך ליה ממתניתין: **רבי יוחנן אומר שש.** סלעים הוי כל שהן ויתן מהם חמש סלעים כדתנן במתני': **ואחד לו.** ואפילו הן גוזזות אלף סלעים סגי ליה נמי בחמשה סלעים לכהן: **כל שהן תנן.** ואפילו אין גוזזות כולן אלא סלע אחד: **בשלמא לרב ורבי יוחנן ניחא.** דרב לא איירי בנתינת כהן כלל ואיכא למימר דהוא נמי סבירא ליה דנותן מהנך ל"ז סלעים לכהן ה' סלעים: **אלא לשמואל.** דאמר נותן סלע לכהן הא אנן חמש תנן ולעולא נמי דאמר כל שהוא קשיא דמהיכא יתן לכהן ה' סלעים: **ולרב מי ניחא והאמר ראשית הגז כו'.** וכיון דאמר שבעה ושלשים סלעים ומאי חייבין בראשית הגז אם ממעט רחלות כאן לא מהם חלק ס' מטי לשלשים סלעים חצי סלע ולשבעה סלעים ומאי דבר מועט וא"נ מוקמינן לה כדלקמן במנה בן מ' סלעים אכתי סלע הוא דהוי ואנן ה' סלעים לכהן תנן: **הא איתמר עלה.** כלומר ולעולם ראשית הגז בששים בין רב למעט ומתניתין דקתני חמש סלעים לאו ארישא קאי אלא מילתא באנפי נפשה היא: **בישראל שיש לו גיזין הרבה.** דחלק ששים שבהם יש בו כדי לחלק לכהנים הרבה ומבקש ליתנם לכהנים הרבה דאמרי' ליה כל חד וחד כהן לא תבצר ליה מחמשה סלעים דהואיל ויש לו ליתן בעינן נתינה ראויה לכל כהן כדלקמן והיכא דגוזזות מעט נמי סגי ליה בששים. יש לשונות אחרים ואין בהם ממש: **והא תניא עין יפה אחד מארבעים.** והיכי רב ושמואל אעין רעה נקטי שיעורייהו: ומשני **דאורייתא בששים.** מדאורייתא סגי ליה בששים והיינו דקתני עין רעה אחד מששים. רב ושמואל שיעורא דאורייתא אתו לאשמועינן. וביחזקאל (מה) רמיזא ט)וששיתם האיפה מחומר החטים וששיתם האיפה מחומר השעורים חומר ל' סאין איפה שלש סאין שתות שלה חצי סאה כשתוליא חצי סאה תרומה משלשים הרי אחד מששים: **דרבנן מארבעים.** ואתו רבנן ותקון דניהיב עין יפה בארבעים וביעונית בחמשים: **פוטרת את הכרי.** ראשית דגנך [דברים יח] ולא יהיב ביה קרא שיעור: **דאורייתא כדשמואל.** מדאורייתא בכל שהן מיפטר: **דרבנן בדאורייתא בארבעים.** ושעורא דרבנן אתמר בתרומה שהיא מן התורה כגון תרומת י) תירוש ויצהר שתנתן בארבעים: **ושיעור דרבנן בדרבנן.** ושיעורא דאמור רבנן בתרומה דידהו כגון פירות האילן וירק בששים ורמיזא דיחזקאל אדרי עין אמרה: **והראיון.** מפרש בגמ' דחגיגה (דף ז.) דכל כמה דבעי לאתחזויי בעזרה ברגל מיתחזי ומייתי קרבן עולת ראיה וגם הקרבן אין שיעורא לדמים אם מרובה אם מועט מן התורה אבל חכמים אמרו הראיה מעה כסף והחגיגה שתי כסף [שם ו.]: **דאורייתא אין לה שיעור.** כלל ורבנן יהבו לן בה שיעורא בששים אבל בתרומה אף על גב דמדאורייתא נמי בכל דהו מפטר נהי דמפטר ממיתה דטבל מיהו לכתחלה רמיזא שיעורא דילה חמשים ושמים דתנא בתוספתא כ) אמר רבי יוסי מנין לתרומה שהיא אחד מחמשים שנאמר במדין (במדבר לא) תקח אחד אחוז מן החמשים אחוז שאמרתי לך במקום אחר כזה ומנין אם תרם ועלה בידו אחד מששים שאין צריך לתרום שנאמר [יחזקאל מה] וזאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החטים וגו' אלמא דמתייהב בה שיעורא הלכך לא תני לה בדברים שאין להם שיעור: **אשכחיה רבי יוחנן.** לאיסי בר היני: **דמתני לבריה.** מתניתין חמש רחלים גוזזות מנה מנה ופרס: **אמר ליה.** איסי כדכתיב קרא קא מתני רחלים מאתים אמר ליה לשון תורה לחוד וכו': **אמר ליה.** ר' יוחנן לאיסי: **מאן ריש סידרא בבבל.** ראש ישיבה: **אבא אריכא.** רב קרי אריכא שארוך בדורו היה כדאמרינן בהמפלת בנדה (דף כד:): **אבא אריכא קרית ליה.** ולא אמרת רבינו בלשון כבוד (ג): **דכירנא.** כשהיה בכאן קודם שירד לבבל היה חשוב ממני שהיה יושב לפני רבי ואני הייתי יושב שבעה עשר שורות מאחריו: **זיקוקין.** נושאין ונותנין בהלכה: **א"ל איהו.** איסי לרבי יוחנן: **ראשית הגז בכמה.** כמה יהיה לו ויתחייב בראשית הגז אמר ליה בששים סלעים: **מה בין לי ולך.** אם איני יודע פירושה של משנתינו יותר ממך מה אני גדול ממך אני יש בידי דלכל שהוא לאו דוקא אלא איידי דאמר ר' דוסא שיעורא רבה אמור רבנן לשון שיעור מועט א] וגוזמא הוא ומיהו ששה סלעים בעינן כי היכי דלימטי סלע לכהן דבציר מהכי ליכא למאן דאמר דתיהוי נתינה: **בששים.** חלק ששים יתן לכהן. לישנא אחרינא ששים סלעים חייבים בראשית הגז: **אנחת לן חדא.** אחת מדבריך יכולה להתקיים: **בשלמא דרבי יוחנן.** ל)דאמרת משמיה בששים: **אדר' יוחנן.** דאמר לעיל כמה כל שהן שש חמש לכהן ואחד לו לא קשיא: **הא דידיה הא דרביה.** משום רבי ינאי כדקאמרינן: **אלא דרב אדרב קשיא דאמר רב (כולו) מנה ופרם.** חייבות בראשית הגז ואי ראשית הגז בששים לא מטו ליה לכהן סלע ובציר מהכי ליכא למאן דאמר: **במנה בן ארבעים סלעים.** יש מנה גדול כך כדלקמן דהוו מנה ופרם ששים ומהן יתן סלע לכהן:

ופרכינן

עד שצבעו פטור. פירש בקונטרס משום דהוי כמו מזיק מתנות או אוכלן דפטור וה"נ גזל ותימה דא"כ מאי קמ"ל רב חסדא כיון דמתני' היא וכפי' רש"י הראשונים במכתב ידו פירש שקודם שגזז חמש לאן דהיינו כדי חיוב צבע מה שגזז שלא בא לידי חיוב עד שצבעו והעביר עליו קולמוס ונראה דקמ"ל רב חסדא שלא נפרש מתני' כפירוש שמחק בקונטרס אלא פטור משום דמזיק מתנות כהונה שקנאן בשינוי: **והא** אנן תנן. שיעור תרומה עין יפה אחד מארבעים ולא בעי למימר דשמואל איירי בעין רעה דאם כן מאי קמ"ל מתניתין היא במסכת תרומות (פרק ד מ"ג) עין רעה אחד מששים:

אלו דברים שאין להם שיעור הפאה כו'. בירושלמי דמסכת פאה פריך אמאי לא חשיב נמי תרומה בהדייהו דחטה אחת פוטרת הכרי כדשמואל ומשני דתרומה יש לה שיעור למעלה שאין יכול לעשות כל גרנו תרומה כדתנן העושה כל גרנו תרומה וכל עיסתו חלה לא עשה ולא כלום ופריך והרי פאה דאין אדם עושה כל שדהו פאה יקתני ומשני פאה בשעת חיובא דהיינו משמתחיל לקצור אדם עושה כל שדהו פאה דהוי פאה למה שכבר קצר אבל תרומה בתר חיובא דהיינו אחר מירוח אין יכול לעשות כל גרנו תרומה בגמ' ס)דהראיון פריך אמאי לא חשיב אפר פרה ועפר סוטה ורוק יבמה ומשני דלא חשיב במתני' אלא דברים דאי עביד טובא הוי מצוה אבל אין מחויב לעשות אלא כל שהוא:

עין משפט נר מצוה

לו א ב מיי' פ"י מהל' בכורים הל' א סמג עשין קמג טוש"ע י"ד סי' שלג סעיף ט:
לז ג מיי' פ"ג מהלכות תרומות הל' ב:
לח ד מיי' שם הל' א טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף יט:
לט ה מיי' שם הל' ג:
מ ו ז מיי' פ"א מהל' מתנות עניים הל' טו:
מא ח מיי' פ"ב מהל' בכורים הל' יז:
מב ט מיי' פ"א מהל' חגיגה הל' ב:

◆

מוסף רש"י

חטה אחת פוטרת את הכרי. מתרומה, דהא לא אתפרש שיעורא דידה, אלא ראשית דגנך כתיב ואפילו כל דהו, ורבנן הוא דאמרי עין יפה אחד מארבעים, עין רעה אחד מששים, בינונית אחד מחמשים (ע"ז עג:). **הפאה.** לא נתנה בו תורה שיעור ואע"פ שאין לפאה שיעור חכמים נתנו בו שיעור אחת מששים, והבכורים. ולקחת מראשית כל פרי האדמה, ולא נאמר כמה (חגיגה ז.).

מסורת הש"ס

א) [נזיר נג. בכורות נח. ע"ש בתוס' ד"ה מפי], ב) [עירובין יד: וש"נ], ג) תרומות פ"ד מ"ג, ד) [שבת יז: ע"ז עג: קדושין נח:], ה) חגיגה ו: פאה פ"א מ"א, ו) שם מ"ב, ז) [ע"ז נח:], ח) [שבת קמ.], ט) [צ"ל ששים], י) כפ"א טוסף דנן, כ) [תרומות פ"ד ה"מ], ל) גי' רש"א במקום לאמרת דאיתמר ועי' רש"ל ור"מ, מ) דיבור זה שייך לעיל במתני' ריש פירקין, נ) [לעיל קל:], ס) צ"ל דהירושלמי.

◆

תורה אור השלם

ו. עִזִּים מָאתַיִם וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים:
בראשית לב טו

◆

גליון הש"ס

גמ' א"ל לשון תורה לעצמה. עי' תוי"ט פ"א מ"ב דפסחים: **שם** ונפקי זיקוקין. מלשון הקרא מאזרי זיקות (ישעיה נ'):

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אשכחיה ר' יוחנן כצ"ל ואות ל' נמחק: (ב) שם אמר ליה בששים כצ"ל ותיבות ר' יוחנן נמחק: (ג) רש"י ד"ה אבא וכו' כבוד הס"ד ואח"כ מה"ד נהירנא דכירנא:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה מה בין לי ולך וכו' וגוזמא הוא ומיהו ששה. מלת ששה נמחק וצ"ל ששים: